

реабілітація; фізична реабілітація вчить рухатись, професійна реабілітація – сприяє опануванню професійних навичок. Але все це і є окремі складові частини комплексної або соціальної реабілітації, тобто такої, яка, в решті решт, дозволяє людині жити в суспільстві.

Отже, центри ранньої соціальної реабілітації є установами якісно нового типу, які поєднують у собі зусилля педагогів, медичних та соціальних працівників, дають змогу сім'ї брати безпосередню участь у реабілітаційному процесі, забезпечують можливість вихованцям вже з перших днів виконання реабілітаційних програм жити у відкритому суспільстві, формувати свою життєву компетентність. Зміст, форми та методи їх діяльності спрямовані на те, щоб надати своєчасну педагогічну допомогу дітям-інвалідам, створити умови для повноцінного формування у них життєвого досвіду. Центри ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів відіграють об'єднуючу, консолідуєуючу роль. Вони об'єднують дитину з навколишнім середовищем, дитину з дитиною, дитину із значущими дорослими, дитину з сім'єю, дитину з суспільством. Центри вибудовують та реалізують індивідуальні реабілітаційні програми, готують дітей з обмеженими можливостями здоров'я до поступового переходу від самотності, замкнутості, некомпетентності до відкритості, життя серед людей, до знань.

Література

1. Збірник матеріалів другої міжнародної соціально – педагогічної конференції студентів і молодих науковців. 24 – 25 квітня 2007 р. – Луцьк, 2007 – 236 с.
2. *Кобильченко В.* Виховання дитини з психофізичними проблемами в сім'ї // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство. – К.: Контекст, 2000. – 336 с.
3. *Ляшенко В.І.* Формування життєвої компетентності дітей-інвалідів у центрах ранньої соціальної реабілітації: Автореф. ... дис. канд. пед. наук: 13.00.05 / Луганський національний педагогічний університет ім. Т. Шевченка . — Луганськ, 2005. – 20 с.
4. Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. – Серія №11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: Зб. наук. пр. – К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 2007. – Випуск 5. (Частина II). – 317 с.
5. Реабілітаційна педагогіка на рубежі ХХІ століття: Наук. - метод. зб.: У 2 ч./ Наук ред. *І.Г. Єрмаков.* – К.: ІЗМН, 1998. – Ч. 2. – 328 с.
6. Социально – бытовая и трудовая реабилитация инвалидов. – М. : ТЕИС, 1997. – 181 с.
7. *Тютюнник М.І.* Соціально – педагогічна реабілітація дітей в спеціальних дошкільних закладах освіти засобами творчої гри: Автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.01 / Тернопільський державний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 1999. – 22 с.

УДК 37.013.42:173(410)

Ю.В. Михайліченко

ОСОБЛИВОСТІ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Анотація. У статті розглядаються особливості сімейного виховання у Великій Британії, аналізуються традиції та сучасні підходи до виховного процесу в британській родині.

Ключові слова: система сімейного виховання у Великій Британії.

Аннотація. В статті розглядаються особливості семейного виховання в Великобританії, аналізуються традиції і сучасні підходи до виховального процесу в британській родині.

Ключеві слова: система семейного виховання в Великобританії.

Annotation. The article is focused on the family upbringing peculiarities in Britain and the traditions and modern approaches to the upbringing process in British families.

Key words: the system of family upbringing in Britain.

Державна національна програма „Освіта” (Україна ХХІ століття) ставить одним із основних напрямків виховання „розроблення теоретико-методологічних аспектів національної системи виховання з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду”, „організацію родинного виховання та освіти як важливої ланки виховного процесу та забезпечення педагогічного всеобучу батьків” [1, с. 32]. Відкрита позиція українського суспільства дає можливість національній системі виховання збагатитися кращими, перевіреними здобутками світової культури. Особливої уваги заслуговує багатовіковий досвід системи семейного виховання Великої Британії.

Ціль статті – розглянути та проаналізувати особливості семейного виховання у Великій Британії.

Різні аспекти дослідження особливостей семейного виховання у Великій Британії висвітлені в публікаціях таких британських педагогів та соціологів, як: Н. Аберкомбі, Т. Александера, С. Гудмана, Л. Давідофа, Л. Ірвіна, П. Ласлета, Д. Моргана, Д. Невіла, Л. Полок, Р. Флетчера, М. Янга та інших.

На систему семейного виховання у Великій Британії наклали відбиток споконвічно властиві мешканцям острівної країни яскраво виражені риси патріархального, великодержавного й водночас егоцентричного (у позитивному трактуванні значення цього слова) характеру. Підмурок системи – сувора регламентованість генезу виховного і навчального процесів з орієнтацією на чітко усвідомлюваний кінцевий результат. Пересічний мешканець Великої Британії, це людина, як правило, стримана у виявленні своїх почуттів, в міру консервативна, законослухняна, не дуже схильна до модних новацій. Водночас з цим вона наділена потенціалом самоствердження, рішучості й енергії, коли мова заходить про обстоювання, у тому числі й силове, і своїх власних, і загальнонаціональних пріоритетів.

Багато переконливих прикладів на підтвердження вищевикладеного знаходимо у творах видатних англійських письменників і драматургів – Д. Голсуорсі, Р. Кіплінга, О. Уайльда, У. Шекспіра, Р. Шерідана; соціалістів-утопістів – Т. Мора, Р. Оуена, Г. Уільяма, Д. Уїнстенлі.

Особливе місце в наведеному вище переліку посідає Роберт Оуен (1771-1858). Він став першим з утопістів, хто наважився перенести сутність умоглядних теоретично-педагогічних концепцій своїх попередників і сучасників у площину конкретних, новаційних за змістом і формою дій. На початку ХІХ ст. Оуен висунув програму радикальної перебудови суспільства шляхом утворення „селищ спільності і співробітництва”, позбавлених приватної власності, класів, експлуатації, протиріч між розумовою і фізичною працею. Велике місце в програмі посідали дитиноцентричні ідеї, втілювані в принципово нові підходи до виховання і навчання дітей з робітничих сімей.

Багато в чому думки Оуена співпадали з поглядами його сучасників, відомих французьких соціалістів-утопістів А. Сен-Симона (1760-1825) і Ш. Фур'є (1772-1837). Головними напрямками їх теоретичних пошуків були людина і навколишній світ, взаємовідносини і взаємозалежність людини і природи, людини і суспільства. Обидва були переконаними прихильниками соціоцентричної концепції виховання підростаючого покоління, вважали, що сім'я не може бути осередком доброго виховання, бо в ній, усі хиби дітей затьмарює сліпа батьківська любов [3, с. 182].

Дуже важливим аспектом виховання дітей Оуен вважав розвиток „духу громадянськості”. Прагнув виховувати своїх підопічних людьми чесними, комунікабельними, привітними, ввічливими, прищеплював потребу приходити на допомогу товаришам у скрутних ситуаціях.

Фундаментальні риси менталітету англійців великою мірою визначають їхнє ставлення до дітей у своїх родинах. Превалює переконання: найкращий, надійно перевірений практикою попередніх поколінь імператив виховання – це зведена у справжній культ доцільна суворість. І не лише як данина поваги до давніх звичаїв, а й як визнання їх такими, що не втратили своєї значущості й дотепер [2, с. 131 – 137].

Британці дуже серйозно ставляться до своїх громадянських обов'язків і прав, особливо до права на приватне життя, на недоторканність свого так званого „приватного простору”. І ця їхня риса, як і підходи до виховання дітей в сім'ї, в узагальненому вигляді досить детально відображені в древньоанглійському епосі і поезії, манускриптах середньовіччя, багатій літературній спадщині епохи Відродження, працях видатних мислителів, політиків, вчених, педагогів, письменників різних часів. У числі видатних британців, які переймалися проблемами сімейного виховання, аналізували витoki небажаних проявів у ньому, розмірковували над шляхами гармонізації і гуманізації стосунків між дорослими і дітьми в родинному колі, були Г. Бокль, Б. Дізраелі, Ч. Діккенс, Д. Локк, Т. Маколей, Б. Шоу. Ознайомлення з їхніми педагогічними поглядами дає змогу чіткіше уявити, як з плином часу змінювалися у Великій Британії погляди на саму інституцію сім'ї, ідеали, принципи і методи виховання дітей.

У Великій Британії цілі і завдання виховання дітей у сім'ї визначаються передусім взаємовідносинами, що складаються у цій сфері між державною владою і різними соціальними групами населення, їх здатністю спільними зусиллями створювати підростаючому поколінню належні умови для нормального фізичного і розумового розвитку, підготовки до гідного вступу в доросле життя. У Великій Британії (з мотивів виховного характеру) не прийнято відкрито демонструвати почуття батьківської турботи і любові відносно молодших членів сім'ї. Пояснюється таке традиційним переконанням, що дитину не можна балувати, бо це їй лише нашкодить. „Пожаліти лозину – значить попсувати дитину”, гласить відоме англійське прислів'я. Побутує також думка, ніби зовнішній вияв любові і ніжності до дитини є проявом батьківської слабкості, що завдає суттєвої шкоди дитячому характеру в процесі його формування.

Традиційно, британці настійно заохочують дітей до більшої самостійності у проявах своїх корисних бажань. Свідченням цього, є, зокрема, правило зводити до мінімуму втручання батьків у дитячі розваги.

На дитячих ігрових майданчиках в англійських містах можна побачити попередження: „Дорослим вхід заборонено!” Тим самим створюються умови для того, щоб малюки самостійно, без підказок батьків здобували перші життєві уроки поведінки з ровесниками, утвердження в спілкуванні з ними своєї особистості. Матері, звичайно, стежать за діями своїх дітей, але без крайньої необхідності у них не втручаються.

Незмінна впродовж століть основна мета британської педагогіки і практики сімейного виховання – підготовка до життя і праці добре освіченої, достатньо інтелектуально та фізично розвинутої, морально й психічно стійкої, працьовитої, законослухняної, невибагливої і стриманої у виявах своїх емоцій людини. Гранично стисло сформулював цю мету Г.Спенсер: „...творити людину, здатну жити повноцінним життям” [4, с. 74].

Така вимога всебічно досліджується у педагогічній, філософській, соціологічній, психологічній літературі. Здійснений нами її структурний аналіз засвідчує, що до числа основних чинників дитиноцентричної орієнтації сучасної системи сімейного виховання дітей у Великій Британії входять такі домінуючі складові: харчування; фізичне загартування; освіта.

Виняткову увагу приділяють у Великій Британії режиму харчування дітей. Як тільки в англійській сім'ї дитина виходить з немовлячого віку і стає здатною сама „тримати ложку”, ні до яких примусів щодо її харчування батьки не вдаються, як і скільки малюк їсть – він вирішує сам.

Суто англійською рисою теорії і практики харчування (і для дітей, і для дорослих) є переконання в тому, що легке почуття голоду після кожного приймання їжі об'єктивно не тільки корисне для здоров'я, але й є ефективним засобом гартування волі і характеру, формування індивіда, здатного в подальшому мужньо витримувати всілякі життєві труднощі і злигодні. Що ж до самої концепції дитячого харчування, відзначимо прагнення батьків суворо стежити за тим, щоб їжа малюків обов'язково містила усі необхідні для їх фізичного і розумового розвитку поживні речовини. Для приготування страв в англійських сім'ях використовуються тільки найсвіжіші продукти, раціон збагачується різноманітною зеленню, фруктами і фруктовими соками. При складанні меню обов'язково враховуються вік і стан здоров'я дітей, рекомендації педіатрів і дієтологів.

Велика Британія належить до числа країн з давніми традиціями масового залучення підростаючого покоління до занять фізичною культурою і спортом. Батьки намагаються якомога раніше прилучати дітей до регулярних занять фізичною культурою і спортом, приділяють увагу загартуванню дітей змалку.

В сім'ї батьки важливе місце відводять розумовому розвитку дитини. Батьки привчають дитину відповідально ставитися до завдань, які ті виконують вдома. Велике значення має всебічна дошкільна підготовка дітей. З дитинства їм прививають бажання вчитися та розуміти те, що отримання освіти є невід'ємною складовою успішного майбутнього дитини. Діти вчаться читати, малювати, грають у всілякі розвиваючі ігри, які допомагають їм краще приготуватися до шкільної програми.

У Великій Британії законодавчо введена обов'язкова безплатна середня освіта. Її освітня система традиційно складається з чотирьох рівнів – початкової, середньої, післяшкільної і вищої. В рамках такої системи в країні функціонують кілька типів середніх шкіл, що порою суттєво різняться одна від одної як за навчальними програмами, так і метою навчання. Для всіх типів шкіл у законодавчому порядку визначено єдиний мінімум знань, які повинен дати своїм учням кожний навчальний заклад [5, с. 42].

Сьогоднішня пересічна британська сім'я досить консервативна у своїх поглядах на всі аспекти життя, у тому числі й на виховання дітей. В ідеалі для всіх своїх членів вона являє надійний тил, де звичайно спокійно й надійно. Традиційно англійська сім'я така: батько, що працює, мати, на яку покладено обов'язки по веденню домашнього господарства і виховні функції, та 2 – 4 дітей. У кожній британській сім'ї існує чіткий розпорядок дня, додержання якого обов'язкове для всіх її членів. Нормою є вимогливе ставлення до дитини. День її сплановано так, щоб вона постійно була чимось зайнята. Батьки не лишають дитину без нагляду, але без крайньої необхідності не втручаються в її дії.

Сімейне виховання дітей у Великій Британії є спрямованою системою виховання, яка направлена на реалізацію пріоритетної національної ідеї: наполегливо зміцнювати закладене попередниками у свідомість дітей почуття поваги до ключових атрибутів наддержави, заохочувати прагнення дітей і підлітків до лідерства в своєму соціальному оточенні.

У подальшому планується більш детально дослідити тему та можливості використання позитивного британського досвіду в національній системі сімейного виховання.

Література

1. Буніна Л.М. Діти – батьки – сім'я: Випуск 1. – К.: Наук. світ, 2004. – 79 с.
2. Диттрич Т.В. Повседневная жизнь викторианской Англии / Таня Диттрич; предисл. и послесл. авт. – М.: Молодая гвардия, 2007. – 382 с. – (Живая история: Повседневная жизнь человечества).

3. Плеханов Г.В. Утопический социализм XIX в. – Избр. философские произведения. – Т. 3. – М.: Госполитиздат, 1957. – 227 с.
4. Vaker J., Hodes D. A Child Protection Routledge, 11 New F. Lane, – London EC4P, 2004. – 405 p.
5. Wardhaugh, J., Wilding, P. Protecting Children second edition published, London, 2005. – 389 p.

УДК 378.37

Л.І. Міщик, М.О. Гладиш

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВНЗ ЯК УМОВА АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблеми адаптації студентів з обмеженими можливостями в умовах соціально-педагогічної діяльності вищого навчального закладу.

Ключові слова: соціалізація, соціально-педагогічна адаптація, вищий навчальний заклад, студенти з обмеженими можливостями, інтеграція, соціально-педагогічна діяльність.

Аннотация. Статья посвящена изучению проблемы адаптации студентов с особыми потребностями в условиях социально-педагогической деятельности высшего учебного заведения.

Ключевые слова: социализация, социально-педагогическая адаптация, высшее учебное заведение, студенты с ограниченными возможностями, интеграция, социально-педагогическая деятельность.

Annotation. The article tackles the problem of adaptation of students with special needs in the conditions of social-pedagogical activity of educational establishment.

Key words: Socialization, socio-pedagogical adaptation, institute of higher education, integration, student with special needs, socio-pedagogical activity.

На початку третього тисячоліття велика увага приділяється дослідженню таких питань як перебудові суспільного життя, питань соціальної адаптації, становленню та розвитку молоді в нових економічних і соціальних умовах. Це стосується і молоді з особливими потребами.

На сучасному етапі у сфері вищої освіти актуальною проблемою постає соціалізація студентів з обмеженими можливостями. Це питання вивчали вчені А.Й. Капська, Л.І. Міщик, С.Я. Харченко, П.В. Плотніков, М.Б. Євтух, О.В. Глушман, С.Ю. Шашенко, О.Г. Карпенко, С. Савченко, Г. Лактіонова, В.Ф. Щеклодкін. Як зазначає Л.І. Міщик, „незважаючи на всі законодавчі акти, права людей з інвалідністю ще далекі від повної реалізації, особливо в тій частині, що стосується їх повноцінної участі в соціальному житті”. Особливо підкреслюється, що це „стосується отримання інвалідами якісної вищої освіти. На перешкоді людям-інвалідам стає багато обмежень. Інвалідність, як показують дослідження, супроводжується обмеженнями всього життєвого простору і можливостей цих людей” [1, с.132]. Отже, це свідчить про актуальність проблеми соціально-педагогічна адаптації молоді з різними видами інвалідності, яка є недостатньо дослідженою.

Метою цієї статті є дослідження умов процесу адаптації студентів з особливими потребами та взаємозв'язок адаптації з процесом інтеграції цих студентів у сучасну систему освіти України.